

رابطه بین عمل به باورهای دینی با شادکامی در بین زوجین فرهنگی شهرستان بوکان

علی عبدالله زاده

Ali.abdollahzadeh@yahoo.com

خلاصه

طرح پژوهش حاضر یک مطالعه همبستگی است که با هدف بررسی رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی در بین زوجین فرهنگی شهرستان بوکان اجرا شد. جامعه آماری، فرهنگیان شهرستان بوکان در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ بود. آزمودنیهای این پژوهش ۲۴۲ نفر (۱۲۱ زوج فرهنگی) بودند که بصورت نمونه گیری تصادفی از بین مدارس این شهرستان انتخاب و پرسشنامه های پرسشنامه معبدو شادکامی آکسفورد (OHI)، بر روی آنان اجرا شد و با روش آمار توصیفی و رگرسیون مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: نتایج حاصل از تحلیل داده ها نشان میدهد که عمل به باورهای دینی در سطح ($P > 0.001$) با شادکامی همبستگی مثبت و معناداری دارند.

نتیجه گیری: نتایج نشان میدهد که رابطه مستقیم و معناداری بین عمل به باورهای دینی با شادکامی خانواده وجود دارد یعنی هرچه عمل به باورهای دینی بالاتر می رود شادکامی بیشتر خانوادگی افزون تر می گردد.

کلید واژه ها: عمل به باورهای دینی / شادکامی

مقدمه

قرآن کریم، برترین نسخه زندگی و عالی ترین راهنمای بشر، برای دست یابی به حیات طیبه، بخش عظیمی از آیات را به تنظیم و تعدیل روابط اعضای خانواده، حقوق و وظایف همسران و فرزندان اختصاص داده است. رجوع به این آیات الهی، انسان را جهت دستیابی به عالی ترین راهکارها در تحکیم خانواده هدایت می کند.

اهداف خانواده و اقتضای تأسیس آن ایجاب میکند که بانیان آن (زن و شوهر)، در تحکیم و پایداری این بنا، نهایت سعی خود را بکنند و با همان انگیزه که بر تشکیل آن اقدام کردند، بر استمرار آن اصرار ورزند تا وحدت و پویایی این نهاد مقدس تا پایان حفظ شود.

تاریخ زندگی انسان با باورهای دینی تنیده شده است. گواه این مطلب آن است که با مطالعه جوامع انسانی و تاریخ تمدن ها، همواره با رگه هایی از دین و باورهای دینی مواجه می شویم. این باورهای دینی در هر دوره ای به شکلی متجلی شده اند.

عمل به باورهای دینی و شادکامی زوجین

زمانی دین و دینداری در قامت باورها و اعمال جادویی و زمانی تحت پوشش پنداشت های اسطوره ای جلوه می نمود. هر از چند گاهی نیز ادیان الهی و توحیدی سایه خود را بر سر جوامع می گسترانند. گستردگی و عمومیت نگرش دینی از توحیدی ترین تا شرک آمیزترین صورت آن، یعنی از پرستش

یگانه هستی تا تجسم نیروی ماورایی در قالب انسانی، همگی حکایت از اصیل ترین نیاز درونی انسان یعنی خداجویی دارد. از این روست که نیاز به دین و مذهب در شمار اصیل ترین نیازهای انسانی تلقی می شود که از دیر باز در تمام جوامع بشری مطرح بوده است..

رفتارها و باورهای مذهبی، تاثیر مشخصی در معنادار کردن زندگی افراد دارند، رفتارهایی مانند عبادت، زیارت و توبه که خداوند می تواند از طریق ایجاد امید و تشویق به نگرش های مثبت، موجب آرامش درونی افراد می گردند. داشتن معنادر زندگی، امیدواری به باری خداوند در شرایط مشکل زا، بهره مندی از حمایت های اجتماعی و معنوی، احساس تعلق داشتن به منبعی والا همگی از جمله روش هایی هستند که افراد مذهبی با دارا بودن آن ها می توانند در مواجهه با حوادث آسیب رسان، فشار کمتری را متحمل شوند (بانگ و ماوو، ۲۰۰۷).

افراد شاد در زندگی درست تر می اندیشند و در هنگام بروز مشکل در زندگی، شتابزده عمل نمی کنند بلکه به علت روحیه شادی که دارند مشکل خویش را با ذره بین تعقل می نگرند تا سنگ ریزه های مانع شادی چرخ زندگی خود را بیابند و آنرا مشاهده کنند و با راه کارهای منطقی آنرا بیرون کشند و اگر آدمی از این خصلت شادی دور باشد با عجله و شتاب تصمیم می گیرد و به دونه ای می ماند که به علت سرعت زیاد، نمی تواند متوجه جزئیات مسیر راه خود گردد و در نتیجه در قضاوت خود مرتکب اشتباهات فراوان می شود..

افراد شاد کام افکار و رفتارهای دارند که سازگار و کمک کننده می باشد این گونه افراد با دیدگاهی روشن به امور می نگرند، دعا و نیایش دارند. به طور مستقیم برای حل مسائل از خود تلاش نشان می دهند و به موقع از دیگران کمک می طلبند.

از سوی دیگر، افراد غیر شاد کام، بدبینانه فکر و عمل می کنند. در خیالات فرو می روند خود و دیگران را سرزنش می کنند و از کار کردن برای حل مشکل اجتناب می کنند (دینر و همکاران، ۱۹۹۷)

در یافتند که باورها و اعتقادات مذهبی مهمترین منبع شادی هستند. حضور در مکانهای مذهبی و نیایش با خداوند، از طریق تاثیر بر باورها، باعث ایجاد نشاط و خوش بینی می شود..

افراد مذهبی به این علت که ایمان و اعتقاد به جهان آخرت دارند بوجی و بیهودگی را به زندگی خود راه نمی دهند و این امیدواری به آخرت موجب افزایش شادی در آنان می گردد و این شادی می تواند در زندگی زناشویی تاثیر فراوانی داشته باشد و موجب ثبات و پایداری زندگی خانوادگی گردد.

مالهرب با طرح این پرسش که آیا راهی وجود دارد که بفهمیم چگونه بهترین و پایدارترین شادکامی به دست می آید، شادکامی معنوی را یگانه شادکامی می داند که در همه ی شرایط پابرجا و زوال ناپذیر است. از نظر وی این احساس شادکامی با سختی ها و فشارهای روانی، همزیستی مطلوبی دارد. افراد با گرایش دینی و این عقیده که در جهان مقصد والایی وجود دارد می توانند شادکامی خود را ارتقا بخشند (یزدانی، ۲۰۰۳)

کسانی که اعتقادات مذهبی دارند و به آن عمل می نمایند قدم در راهی گذاشته اند که مسیر آن با تابلوهای مشخص و راهنمایی های ارزنده، جهت را به خوبی مشخص می نماید، پیچ و خم های آن معلوم، سرعت های مجاز ثبت، کوره راه ها معین، پل ها و تونل ها نمایان و از همه مهم تر، توقف گاه های آن دقیق و خط قرمزهای آن آشکار است. و در صورت تخلف، نه جرایم دنیوی، بلکه عاقبت اخروی آن معلوم می باشد در نتیجه فرد حساب شده گام برمی دارد. چون می داند هر چیزی حساب و کتاب خود را دارد و دقت آن را با هیچ ترازوی دنیوی نمی توان سنجید این است که این تابلوهای جهت نما، این حساب و کتاب و میزان، او را امیدوار در زندگی نگه میدارد و وارد پوچ گرایی نمی شود و این امید به زندگی به او احساس شادی و نشاط می دهد و این شادمانی تاثیر در زندگی خانوادگی او دارد.

کنفرانس ملی آینده پژوهی علوم انسانک و توسعه

FHD2015.ir

شیراز مهرماه ۱۳۹۴

والریت (۱۹۹۵) گزارش می دهد که بین انجام امور دینی و شادبودن رابطه مثبت وجود دارد. دین می تواند به عنوان یک نظام اجتماعی پیچیده، بر رفتار و بازخوردهای مهم از جمله برنامه ریزی خانواده، کار، چگونگی تفسیر زندگی روزانه و برداشت از اموختلف تاثیر بسزایی داشته باشد (کریمی (به نقل از اعتمادزاده و همکاران) معتقد است که فعالیت های مذهبی موجب افزایش نشاط فرد می گردد (اعتمادزاده، ۲۰۰۹)

روحانی و معنوی پور (۲۰۰۸) در پژوهش خود رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کارکنان و دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه بود و نمونه پژوهش که شامل ۲۶۹ آزمودنی (۶۲ نفر عضو هیات علمی، ۲۸ نفر از کارکنان و ۱۷۹ نفر دانشجوی متاهل) بود به شیوه طبقه ای تصادفی انتخاب شدند تحلیل نتایج نشان داد که بین دینداری با شادکامی و رضایت زناشویی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد و دینداری و سن، پیش بینی کننده های مناسبی برای رضایت زناشویی محسوب می شوند.

یکی از فلسفه های تشکیل خانواده که در دین مبین اسلام نیز بر آن تشکیل شده است این است که زوجین بتوانند به آرامش برسند. وقتی افراد خانواده از کنار هم لذت ببرند و از بودن با هم رضایت دارند یکی از علائم آن ارتباط عاطفی و کلامی مناسب است، در چنین شرایطی است که خانواده کانون آرامش می گردد. در خانواده اگر ارتباطات عاطفی تقویت شود مسئولیت پذیری و گذشت هم بین اعضای خانواده بیشتر می شود و خانواده از شور و نشاط بیشتری برخوردار می شود.

خانواده یک نهاد اجتماعی اولیه و حیاتی است که تثبیت و تضمین سلامت فرد و بقای جامعه در این کانون شکل می گیرد. فرد نه تنها از نظر جسمی و زیستی، بلکه از نظر عاطفی - روانی و شخصیتی نیز تحت تاثیر خانواده قرار دارد، چرا که خانواده جایگاهی است که فرد می تواند با تکمیل شخصیت خویش، آماده پذیرش نقش های اجتماعی گردد (ریاحی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۱۰).

ما شادی را به آن مفهومی که در مباحث روانشناسی مثبت گرا مطرح می شود، دو نوع می دانیم: شادی های حسی و گذرا و شادی های اصیل و پایدار. رضایت از زندگی، به شادی های اصیل و پایدار، نزدیک تر است. همان طور که گفتیم، وقتی انسان از آنچه که دارد (از حیثش بگیریم تا تمام آن نعمت هایی که نزدیکش هستند)، راضی باشد، معنایش این است که یک شادی اصیل و پایدار دارد. می شود گفت که اینها (شادی و رضایت از زندگی)، گاهی اوقات، نزدیک هم هستند و بعضی اوقات، نتیجه یکدیگرند. یعنی اگر به آنچه که داریم، به عنوان نعمت نگاه کنیم، می بینیم که رضایت از زندگی هم می تواند باعث ایجاد شادی اصیل و پایدار شود. پس در یک جاهایی، اینها مثل هم هستند. این مسئله، در منابع روانشناسی هم در دو سطح عینی و ذهنی مطرح شده است. به این صورت که *ell Being*، به معنای خوب زیستن عینی (محسوس) و *Subjective Being (SWB)*، به معنای خوب زیستن ذهنی (رضایت درونی) در نظر گرفته شده است. سطح ذهنی - درونی رضایت از زندگی، یعنی آن چیزی که من واقعاً باور دارم و در باورهایم از آن راضی ام و سطح عینی - بیرونی هم یعنی آنچه که عینی یا واقعی است و در بیرون، امکانات آن موجود است. گاهی اوقات هست که آدم، امکاناتش زیاد است، ولی از نظر ذهنی، آن را قبول ندارد. به همین دلیل، به آن باوری که ما در درون و در ذهنمان آن را قبول داریم، *Subjective Being* گفته اند. پس امکانات بیرونی، هر چه می خواهد باشد. اگر ما برداشتمان، این گونه باشد که باید حسرت بخوریم که کم داریم، این، شادی نیست. همین است که مولوی هم می گوید:

اصل لذت، از درون دان، نز برون! ابلهی دان جستن از قصر و حُصون

آن یکی در کنج زندان، مست و شاد! وان یکی در باغ، تلخ و نامراد

یعنی یک کسی می تواند در باغ باشد و تلخ و نامراد باشد و یا در زندان باشد و مست و شاد. باید ببینیم خودش چه برداشتی دارد. این که حافظ هم می گوید: درویشی و خرسندی، یعنی این که آدم می تواند در عین درویشی، خرسند هم باشد.

اغلب مردم فکر می کنند که شادکامی همان رضایت است، ولی واقعیت این است که شادکامی پایدارتر و آسیب پذیر تر است. شادکامی بخشی از عشق بی قید و شرط نسبت به زندگی است و نه توقع برآورده شدن تمام خواسته ها و انتظاراتها! اگر انسان خود را به بیش و انتظار خاصی از زندگی محدود کند،

شکستی و غیر قابل انعطاف می شود. سربازی می شود که برای رسیدن به دستاورد های معینی می جنگد ، همیشه با تصور شکست و ناکامی زندگی می کند در حالی که شادی خود به خود یعنی شکست ناپذیری و این که همه چیز را در مجموع بپذیریم ، همیشه در صحنه حاضر باشیم تا با هر اتفاقی که در راه است ، روبرو شویم (مجردزاده کرمانی، ۱۳۸۲).

دین اسلام به عنوان آخرین برنامه الهی زندگی بشر، دینی کامل، جامع و آسمانی است و با توجه به نیاز های متفاوت انسان و زمینه های لازم برای کمال و تکامل او در ابعاد مختلف، نگاهی همه جانبه به وی داشته است، از جمله به پدیده نشاط و شادمانی توجه خاصی نموده و برای تجدید توان و کسب نشاط و طراوت روحی راهکاری بنام «ادخال سرور» یا «خرسندسازی» هموعان را ارائه کرده است و آن را از خصلت های خداجویان دانسته است. اسلام حضور با نشاط در عرصه های مختلف زندگی و بهره گیری از تنوع و شادی را سیره ای پسندیده و عبادتی بزرگ معرفی نموده است، شادی و سرور مسلمانان را در عید فطر سفارش کرده است و روزه آن را حرام نموده است (لقمانی، ۱۳۸۰).

باورهای دینی مجموعه اقدامات، رفتارها، باورها و نگرش هایی است که در ارتباط با اصول دین، فروع دین، و دیگر حیطه های مرتبط با مذهب عنوان می شود. مذهب به مجموعه ای از جهان بینی و ایدئولوژی اطلاق می شود که تلقین آنها می تواند شیوه زندگی فرد را تعیین کند. باورهای دینی به معنای خاص که همیشه باورهای مشترک جماعت معینی هستند که از گروه خویش به آن باورها و عمل کردن به مناسک همراه با آنها به خود می بالد. این باورها نه اینکه به عنوان امری فردی توسط همه اعضای جماعت پذیرفته شده باشند، بلکه در حکم امری متعلق به تمامیت گروه تلقی می شوند و جزئی از وحدت گروه را تشکیل می دهند، (دورکیم، ۱۳۸۳).

درست همان طور که تصور وجود ادیان زنده بدون اماکن مقدسه مربوط به آنها غیر ممکن است، تصور دینی بدون شاعر، اعم از ساده و پیچیده نیز محال است. انواع و اقسام شاعر از جمله، خطبه و خطابه و سرود و مناجات، تعظیم کردن و زانو زدن ، تقدیم هدایای گوناگون مانند قربانی کردن حیوانات و رقص و سماع، پدیده آشنایی است (الیاده، ۱۳۷۵).

روحانی و معنوی پور (۲۰۰۸) در پژوهش خود رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کارکنان و دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه بود و نمونه پژوهش که شامل ۲۶۹ آزمودنی (۲۲ نفر عضو هیات علمی، ۲۸ نفر از کارکنان و ۱۷۹ نفر دانشجوی متاهل) بود به شیوه طبقه ای تصادفی انتخاب شدند تحلیل نتایج نشان داد که بین دینداری با شادکامی و رضایت زناشویی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد و دینداری و سن، پیش بینی کننده های مناسبی برای رضایت زناشویی محسوب می شوند. در پژوهشی که توسط قمری (۱۳۸۸)، تحت عنوان «بررسی رابطه دین داری و میزان شادمانی در بین دانشجویان به تفکیک جنسیت و وضعیت تأهل» انجام شد، بین دینداری و میزان شادکامی رابطه مثبت و معناداری ($P < 0/01$) حاصل شد.

نتایج پژوهش احمدی و همکارانش (۱۳۸۵) نشان می دهد که میزان سازگاری زناشویی در بین افرادی که تقیدات مذهبی زیادی دارند به طور معنی داری بیش از کسانی است که دارای تقیدات مذهبی کم هستند..

در ایران، با توجه به بررسی های انجام شده در سایت های معتبر علمی و نشریه های علمی و پژوهشی ، پژوهش اکبریان و خوشه مهری (۱۳۸۲) اهمیت دارد. آنان در یک بررسی توصیفی-تحلیلی در باره عمل به باورهای دینی با شادکامی دانشجویان ، میان این دو رابطه معنادار مثبتی به دست آورده اند..

والریت (۱۹۹۵) گزارش می دهد که بین انجام امور دینی و شادبودن رابطه مثبت وجود دارد. دین می تواند به عنوان یک نظام اجتماعی پیچیده ، بر رفتار و باز خورد های مهم از جمله برنامه ریزی خانواده ، کار، چگونگی تفسیر زندگی روزانه و برداشت از امور مختلف تاثیر بسزائی داشته باشد.

اینگلهارت (۱۹۹۰) تعدادی از زمینه یابی های مربوط به ۱۴ کشور اروپایی که ۱۶۳۰۰۰ نمونه در آن شرکت کرده بودند را در هم ادغام نمود. وی دریافت که ۵۸ درصد کسانی که گفته بودند هفته ای یک بار یا بیشتر به کلیسا می روند در مقایسه با ۲۸ درصد که گاهی به کلیسا می رفتند و ۱۴ درصد که اصلاً به کلیسا نمی رفتند، احساس رضایت و شادکامی بیشتری از زندگی داشتند..

بررسی های انجام شده (میرز، ۲۰۰۰، و اینگلهارت، ۱۹۹۰) در ایالات متحده امریکا نشان داده اند مردمی که خود را معنوی تر و مذهبی تر می دانند، سطوح بالاتری از شادکامی را گزارش می کنند و حضور در کلیسا و آیین های دینی، با احساس بهزیستی رابطه مثبتی دارد (روانشناسی در تعامل با دین، ص ۱۴۷).

جامعه آماری در این پژوهش کلیه زوجین شاغل در آموزش و پرورش شهرستان بوکان می باشند این زوجین در زمان تحقیق (سال ۱۳۹۱)، هر دو در استخدام آموزش و پرورش شهرستان بوکان بودند. تعداد زوجین فرهنگی این شهرستان در این سال برابر ۶۰۴ نفر (۳۰۲ زوج) بود که این آمار از کارگزینی آموزش و پرورش شهرستان بوکان کسب شد. بر اساس جدول تعیین حجم نمونه از روی حجم جامعه (مورگان و کرجسی، ۱۹۷۰) نمونه ای با ۲۴۲ نفر به روش تصادفی ساده از جامعه آماری انتخاب گردید و پژوهش با هدف بررسی رابطه نگرش مذهبی و عمل به باورهای دینی با شادکامی و ثبات خانواده در بین زوجین فرهنگی شهرستان بوکان انجام گرفت.

گفتنی است که از ۳۰۰ نفر نمونه مورد مطالعه، ۲۸۶ نفر، پرسشنامه را برگشت دادند. ۱۸ مورد که پرسش نامه های آنها دارای اشکال بود، کنار گذاشته شد و از ۲۶۸ پرسشنامه، با توجه به سوال ۸ قسمت دوم پرسشنامه ثبات خانواده که مدت ازدواج را مشخص می نماید و افرادی که به این پرسشنامه جواب می دهند نباید ۳ سال کمتر از ازدواج آنها بگذرد تعداد ۱۲ پرسشنامه که مدت ازدواج آنها کمتر از سه سال بود از حجم نمونه خارج شدند و ۲۵۶ پرسشنامه باقی ماند که طبق جدول مورگان، ۲۴۲ پرسشنامه مورد نیاز بود که به طور تصادفی ۱۴ پرسشنامه از آنها جدا و از لیست تحلیل حذف گردید.

ابزارهای جمع آوری اطلاعات

پرسشنامه شادکامی آکسفورد (OHI): آزمون شادکامی آکسفورد دارای ۲۹ ماده است و میزان شادکامی فردی را می سنجد. پایه نظری این پرسشنامه تعریف آرگایل و کراسلند از شادکامی است (آنها به منظور ارایه یک تعریف عملیاتی از شادکامی آن را سازه ای دارای سه بخش مهم دانسته اند: فراوانی و درجه عاطفه مثبت، میانگین سطح رضایت در طول یک دوره و نداشتن احساس منفی). این آزمون در سال ۱۹۸۹ توسط مایکل آرگایل و بر اساس پرسشنامه افسردگی بک (BDI, ۱۹۷۶) ساخته شده است.

پوشش نامه عمل به باورهای دینی (معبد):

آزمون معبد دارای ۲۵ سوال است که عمل (نه اعتقاد و نگرش) به باورهای اسلامی را اندازه می گیرد. مواد آزمون در چهار حوزه، عمل به واجبات، عمل به مستحبات، فعالیت های مذهبی (عضویت در گروه های مذهبی و...) و در نظر گرفتن مذهب در تصمیم گیری ها و انتخاب های زندگی قرار دارد. سوالات آزمون با توجه به رفتارهای دینی رایج در جوانان متدین به اسلام انتخاب شده است. که مقیاس اندازه گیری آن از نوع « لیکرت » میباشد. هر پرسش پنج گزینه دارد که از صفر تا چهار نمره گذاری می شود. بدین ترتیب کمترین نمره کل (صفر) به معنای عمل نکردن به هیچ یک از باورهای دینی، و بیشترین نمره (۱۰۰) نشان دهنده عمل به همه باورهای دینی به شمار می آید (گلزاری، ۱۳۷۹).

جدول شماره (۱) ضریب رگرسیونی عمل به باورهای دینی را بر میزان شادکامی در زوجین فرهنگی نشان می دهد. ضریب همبستگی بین این دو متغیر (P=۰/۰۰۱) می باشد و چون این رقم مثبت است، بیانگر وجود رابطه مستقیم میان این دو متغیر می باشد. یعنی هرچه میزان عمل به باورهای دینی بالا رود، شادکامی بیشتر می شود. بنا براین وجود رابطه بین دو متغیر پذیرفته می شود. با توجه به مقدار ضریب تعیین $R^2=۰/۰۵۰$ حدود ۵ درصد از تغییرات شادکامی توسط نگرش مذهبی قابل تبیین است.

متغیر	B	خطا	Bet	t	سطح
مقدار ثابت	۱۱۷۳	۸۱۲	---	۱۱۲۹	۰/۰۰۱
شادکامی	۰/۱۴۲	۰/۴۰	۲۲۵	۱۵۷۲	۰/۰۰۱

$$R=۰/۲۲۵$$

$$R^2= ۰/۰۵۰$$

$$F=۱۲/۷۶۱$$

$$Sig= ۰/۰۰۱$$

می توان معادله رگرسیونی زیر را برای پیش بینی شادکامی بر حسب عمل به باورهای دینی تنظیم کرد.

$$\text{عمل به باورهای دینی} = ۱۹/۵۹۸ + (-۰/۰۹۳) \times \text{شادکامی}$$

معادله فوق حاکی از آن است که در صورت کنترل متغیر عمل به باورهای دینی، نمره شادکامی زوجین فرهنگی ۴۸/۱۷۳ است. همچنین به ازای یک

واحد افزایش در شادکامی، ۰/۱۴۲ واحد در میزان عمل به باورهای دینی افزایش به وجود می آید.

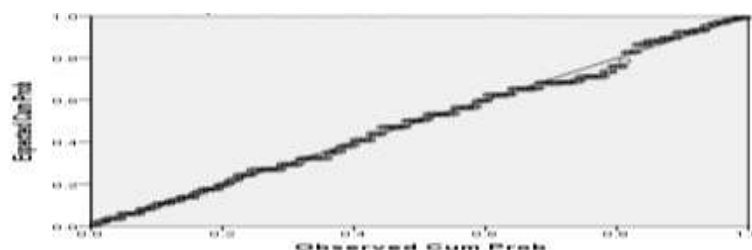
نتایج آزمون دوربین واتسون (Durbin Watson) جهت بررسی استقلال خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی و مقادیر پیش بینی شده توسط معادله

رگرسیون) (۱/۸۲۲) به دست آمد که در بازه ۱ تا ۳ قرار داشته که عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می شود.

نمودار ۱: نمودار هیستوگرام باقیمانده های رگرسیون

نمودار ۲: نمودار نرمال باقیمانده های رگرسیون

جدول شماره (۱) ضریب رگرسیونی نگرش مذهبی عمل به باورهای دینی را بر میزان شادکامی در زوجین فرهنگی نشان می دهد. ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰/۲۲۵ و دارای سطح معنی داری بسیار بالا ($P= ۰/۰۰۱$) می باشد و چون این رقم مثبت است، بیانگر وجود رابطه مستقیم میان این دو متغیر می باشد. یعنی هرچه میزان عمل به باورهای دینی بالا رود، شادکامی بیشتر می شود. بنابراین فرضیه سوم مبنی بر وجود رابطه بین دو متغیر پذیرفته می شود. با توجه به مقدار ضریب تعیین $R^2=0/050$ ۰/۰۵۰ حدود ۵ درصد از تغییرات شادکامی توسط نگرش مذهبی قابل تبیین است.

تجزیه و تحلیل یافته های مربوط به فرضیه سوم نشان می دهد؛ بین عمل به باورهای دینی و شادکامی رابطه معنا دار وجود دارد. درباره این یافته که با نتایج تحقیقات روحانی و معنوی پور (۲۰۰۸)، اکبریان و خوشه مهری (۱۳۸۲)، اعتمادزاده (۲۰۰۹) و رضایی همسو می باشد و تایید می گردد..

روحانی و معنوی پور (۲۰۰۸) در پژوهش خود رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کارکنان و دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه بود و نمونه پژوهش که شامل ۲۶۹ آزمودنی (۴۲ نفر عضو هیات علمی، ۲۸ نفر از کارکنان و ۱۷۹ نفر دانشجوی متاهل) بود به شیوه طبقه ای تصادفی انتخاب شدند تحلیل نتایج نشان داد که بین دینداری با شادکامی و رضایت زناشویی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد و دینداری و سن، پیش بینی کننده های مناسبی برای رضایت زناشویی محسوب می شوند.

در ایران، با توجه به بررسی های انجام شده در سایه های معتبر علمی و نشریه های علمی و پژوهشی، پژوهش اکبریان و خوشه مهری (۱۳۸۲) اهمیت دارد. آنان در یک بررسی توصیفی-تحلیلی در باره عمل به باورهای دینی با شادکامی دانشجویان، میان این دو رابطه معنادار مثبتی به دست آورده اند.

کریمی (به نقل از اعتمادزاده و همکاران) معتقد است که فعالیت های مذهبی موجب افزایش نشاط فرد می گردد (اعتمادزاده، ۲۰۰۹).

رضایی، در پژوهشی به این نتیجه رسید که همبستگی مثبت و معنی داری بین میزان عمل به باورهای دینی و میزان صمیمیت، محبت و پابندی به تعهدات در بین زوجین وجود دارد. به این معنی که هر چه میزان عمل به باورهای دینی در زنان بالاتر بوده، آنها صمیمیت بیشتری با همسران خود تجربه کرده اند. در تبیین این یافته ها می توان گفت: درست همان طور که تصور وجود ادیان زنده بدون اماکن مقدسه مربوط به آنها غیر ممکن است، تصور دینی بدون شعائر، اعم از ساده و پیچیده نیز محال است. انواع و اقسام شعائر از جمله، خطبه و خطابه و سرود و مناجات، تعظیم کردن و زانو زدن، تقدیم هدایای گوناگون مانند قربانی کردن حیوانات و رقص و سماع، پدیده آشنایی است (الیاده، ۱۳۷۵). این یافته با آیه ۲۸/رعد همخوانی دارد.

از آنجا که در آموزه های دین اسلام، یاد خدا آرام بخش دلهاست (رعد، ۲۸) به نظرمی رسد که عمل به باورهای دینی باعث افزایش شادمانی می گردد.

نتیجه گیری:

آنچه از نتایج اکثر مطالعات برمی آید دینداری و وجود مفاهیم مشترک دینی بین زوجین به عنوان تسهیل کننده، ایجادکننده تفاهم و حل تعارض ها در روابط درون خانوادگی عمل می نماید لذا با توجه به فرهنگ دینی کشور در درجه اول سوق دادن خانواده های دارای ارزش مذهبی به سوی درمانگران آشنا به مفاهیم دینی و در درجه دوم تربیت روانشناسانی و مشاورانی با رویکردهای دینی جهت ارائه خدمات به اینگونه افراد لازم می نماید.

پیشنهادات:

برنامه ریزی در آموزش و پرورش و تدارک برنامه درسی برای تشکیل خانواده ایده آل اسلامی..

تدارک برنامه های مربوط به تحکیم بنیان خانواده توسط صداوسیما و پخش آن در زمان اوقات فراغت خانواده ها..

سلامت جامعه در گرو سلامت خانواده های آن جامعه است و تلاش دولت مردان هر جامعه در این راه کمک به بقا و استواری آن اجتماع است..

اشاعه فرهنگ مراجعه به مشاور در زمینه های مشکلات خانوادگی..

National Conference on Future Studies, Humanities and Development

کنفرانس ملی آینده پژوهی علوم انسان و توسعه

FHD2015.ir

شیراز مهرماه ۱۳۹۴

- تاسیس و تقویت مراکز مشاوره مطمئن و کارآمد در سطح ملی و مبتنی بر ارزش های اسلامی ایرانی و تشویق هدایت جوانان و خانواده ها به سمت بهره گیری از آنها، طراحی استفاده از دفترچه بیمه در این مراکز، راهنمایی تلفنی برای رسیدن به عدالت مشاوره ای، کاهش هزینه های مشاوره، تربیت و آموزش مشاوران متخصص می تواند مشکل گشای اختلافات خانواده باشد و ثبات و استحکام را جایگزین سازد.

منابع:

اکبریان، مهدی و خوشه مهری، گیتی، بررسی رابطه عمل به باورهای دینی و شادکامی دانشجویان، ۱۳۸۳، به نقل از WWW.Mehrnews.com، 21/11/85

الیاده، میرچاه (۱۳۷۵)، دین پژوهی. بهاء الدین خرمشاهی. جلد اول (دفتر اول و دوم)، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

- دورکیم، امیل، صور ابتدایی حیات دینی، ترجمه باقر پرهام، تهران، نشر مرکز، ۱۳۸۳.

ریاحی، محمد اسماعیل و همکاران، تحلیل جامعه شناختی میزان گرایش به طلاق، فصلنامه پژوهش زنان، دوره ۵، ش ۳، صص ۱۴۰-۱۰۹

روانشناسی در تعامل با دین، سال اول، شماره دوم، تابستان ۸۷، صص ۱۶۴-۱۴۷

قمری، محمد، «بررسی رابطه دین داری و میزان شادمانی در بین دانشجویان به تفکیک جنسیت و وضعیت تاهل». روانشناسی و دین، سال سوم، ش، ۱۳۸۸ ص ۷۵-۹۱

گلزاری، محمود. ۱۳۸۰، فرم تجدید نظر شده مقیاس عمل به باورهای دینی، چکیده مقالات همایش مبانی نظری و روانسنجی مقیاسهای دین، تهران، م و سس پژوهشی، حوزه و دانشگاه.

لقمانی، احمد، شیوه جذب جوانان در تبلیغ، انتشارات پارسین، قم، ۱۳۷۹

مجرد زاده کرمانی، م. (۱۳۸۲). پازل زندگی ات را تکمیل کن. مجله روانشناسی جامعه، سال اول، شماره ۶ و ۷.

Ahmadi Kh. Role of sexual relation in marital adjustment. The First family and sexual problem congress. Shahed University; 2004. [In Persian].

- Diener E, Lucas ER. Subjective emotional well-being. Handbook of emotions. 2nd ed. New York: Guilford; 2000: 325-337. [In Persian].

- Yang, Ke-Ping, Mao, Xiu-Ying, 2007, A study of nurses' spiritual intelligence: A cross-sectional questionnaire survey, International Journal of Nursing Studies 44, 999-1010.

- Yazdani F, Azad H. Relationship between religious attitude, coping strategies and happiness among high school boys and girls of Isfahan in 2002-2003. Journal of knowledge and Research in Psychology 2003; 5(16): 29-46. [In Persian].

-Roohani, A., & Manavipoor, D. (2008). The relationship religious beliefs with happiness and marital satisfaction, Knowledge and Research in Psychology, 10(35-36): 189-206.

-Valeriet, W.R. (1995). Life events, happiness and depression: the half empty cup. Personality and individual differences, 15, 447-453.